

Izzivi varstva kulturne dediščine gasilstva v Sloveniji v 21. stoletju

Strokovni posvet Komisije za zgodovino požarnega varstva in gasilstva ter kulturne dediščine Gasilske zveze Slovenije

Dom kulture Ig, 9. maj 2026

Izhodišče posveta:

Gasilski muzej v Metliki je edini specializirani muzej za gasilstvo v Sloveniji. Muzej je bil za javnost odprt leta 1969, ob praznovanju 100-letnice gasilstva na Slovenskem, saj je bilo prav v Metliki leta 1869 ustanovljeno prvo prostovoljno gasilsko društvo na Slovenskem. Zasluge za ustanovitev muzeja imata Gasilska zveza Slovenije in dr. Branko Božič, zgodovinar in velik raziskovalec zgodovine slovenskega gasilstva. Po več kot polstoletnem delovanju muzeja se upravljaavec muzeja, Gasilska zveza Slovenije, srečuje z nekaterimi novimi izzivi razvoja te osrednje muzejske ustanove za gasilstvo v Sloveniji. Da bi uspešno reševali izzive, je treba odgovoriti na nekatera aktualna vprašanja v povezavi z muzejem, in sicer kako in od kje zagotoviti finančna sredstva za reševanje prostorske stiske muzeja, za vsebinsko prenovo muzejske zbirke in za njeno boljšo dostopnost najrazličnejšim skupinam obiskovalcev, tudi tistim z ovirami, kar vključuje prilagoditve za gibalno ovirane (dvigala, prilagojene sanitarije, klančine), prilagoditve za slepe in slabovidne (taktilne oznake, tipni predmeti) ter za gluhe in naglušne (indukcijske zanke).

Po drugi strani pa imamo v gasilskih društvih številne posameznike, ki z velikim navdušenjem zbirajo staro gasilsko opremo in zanjo skrbijo v obliki lokalnih gasilskih zbirk. Tovrstni entuziasti so izjemno pomemben deležnik pri skrbi za ohranjanje dediščine gasilstva na Slovenskem. Da bi bili pri zbiranju uspešnejši in strokovnejši, si želijo strokovnih napotkov in formalno vključenost v sistem varstva in ohranjanja premične dediščine gasilstva na Slovenskem. Trenutno so namreč prepuščeni samim sebi in podpori vodstva gasilskih društev, katerih člani so. Komisija za zgodovino požarnega varstva in gasilstva ter kulturne dejavnosti GZS je zato presodila, da bi se tovrstna zbirateljska prizadevanja posameznikov ustrezno evidentiralo. S pomočjo strokovnjakov za varstvo in ohranjanje premične in nepremične kulturne dediščine bi pripravili osnovne usmeritve kot pomoč zbirateljem za rokovanje s tovrstno dediščino. S posvetom želi komisija med drugim pripraviti teren za redno izobraževanje članov komisij za zgodovino, ki delujejo v gasilskih društvih. Gasilska društva namreč v svojih arhivih hranijo vrsto pomembnih dokumentov iz različnih obdobj, s katerimi je treba znati rokovati in poskrbeti za njihovo pravilno hranjenje.

Program posveta

Sklop I: Društveno in/ali institucionalno varstvo dediščine gasilstva na Slovenskem

- 9.00–9.05 Zlatko Usenik, župan občine Ig
- 9.05–9.15 Janko Cerkvenik, predsednik Gasilske zveze Slovenije
Pomen in vloga gasilskega muzeja za Gasilsko zvezo Slovenije
- 9.15–9.30 Predstavnik Direktorata za kulturno dediščino Ministrstva za kulturo
Mreža državnih in pooblaščenih muzejev v Sloveniji – način njihovega financiranja in naloge
- 9.30–9.45 Jerneja Jelovčan Koselj, višja kustosinja Slovenskega gasilskega muzeja dr. Branka Božiča v Metliki (SGM)
Stanje in predlog prenove zbirke SGM
- 9.45–10.00 Vprašanja in razprava
- 10.00–10.20 Doc. dr. Mateja Jemec Tomazin, raziskovalka na Znanstvenoraziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti
Predlog programa usposabljanja za gasilskega kronista/dokumentalista
- 10.20 –10.35 Vprašanja in razprava
- 10.35–11.00 Odmor

Sklop II: Skrb za premično in nepremično kulturno dediščino v gasilskih društvih

- 11.00–11.20 Drago Štimatec, vodja konservatorsko-restavratorske službe v Tehničnem muzeju Slovenije
Restavratorsko-konservatorski postopki obnove stare gasilske opreme
- 11.20–11.40 Mag. Tita Porenta, muzejska svetnica, Muzeji radovljiške občine
O urejanju in vodenju muzejskih zbirk
- 11.40–12.00 Mag. Mitja Sadek, arhivski svetovalec, Zgodovinski arhiv Ljubljana
Urejanje in rokovanje z arhivsko dokumentacijo
- 12.00–12.20 Mag. Dušan Štepec, konservatorski svetnik, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
Gasilski domovi kot nepremična kulturna dediščina
- 12.40–13.00 Vprašanja in razprava
- 13.00–13.15 Franc Bradeško, predsednik Komisije za zgodovino požarnega varstva in gasilstva ter kulturne dediščine GZS
Sprejem zaključkov posveta